

Saksframlegg

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
23/7	17.01.2023	Utvalg for bygg- og arealplansaker
23/9	02.02.2023	Kommunestyret

Høringsinnspill til ny forvaltningsplan for rovvilt i region 6

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Oppdal kommune mener det forvaltningsmessig er mest riktig at Oppdal, Trollheimen, Grøvdalen og nabotraktene i sør og øst, får en forvaltningssone som beiteprioritert område.

Det må opprettes buffersoner rundt beiteprioriterte områder, for å unngå konflikter mellom rovdyr og husdyr/tamrein.

Oppdal kommune viser til NINA rapport 1538, om *Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør- Norge*, side 36, der alternativ A er den beste løsningen for sau og jerv, i Oppdal kommune.

Oppdal kommune har et rikt biologisk mangfold med mange rødlistearter, som følge av lange beitetradisjoner. Dette må forvaltes og bør vies like stor oppmerksomhet som rovdyra på rødlista. Det snakkes om tap av natur og tap av mangfold – Oppdal har mangfoldet, og vil ta vare på det med et aktivt landbruk i utmark framover.

Utvalg for bygg- og arealplansakers behandling av sak 7/2023 i møte 17.01.2023:

Behandling

Forslag til tillegg fra SP v/ Odd Arne Hoel:

Oppdal hadde i 2022; 40205 sau, 2000 storfe og ca 2500 tamrein på beite. Dette gjør Oppdal til en av landes største beitekommuner. Beitenæringen er svært viktig for Oppdal. Særlig hva gjelder vårt særegne kulturlandskap og naturmangfold. Landbruket som næring, er en viktig bærebjelke i vårt næringsliv.

Brukerundersøkelsen legges ved høringsuttalelsen.

Votering:

Tilleggsforslag fra O. A. Hoel ble enstemmig vedtatt.

Kommunedirektørens forslag til vedtak med vedtatt tillegg ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Oppdal kommune mener det forvaltningsmessig er mest riktig at Oppdal, Trollheimen, Grøvdalen og nabotraktene i sør og øst, får en forvaltningssone som beiteprioritert område. Det må opprettes buffersoner rundt beiteprioriterte områder, for å unngå konflikter mellom rovdyr og husdyr/tamrein.

Oppdal kommune viser til NINA rapport 1538, om Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør- Norge, side 36, der alternativ A er den beste løsningen for sau og jerv, i Oppdal kommune.

Oppdal kommune har et rikt biologisk mangfold med mange rødlistearter, som følge av lange beitetradisjoner. Dette må forvaltes og bør vies like stor oppmerksomhet som rovdyra på rødlista. Det snakkes om tap av natur og tap av mangfold – Oppdal har mangfoldet, og vil ta vare på det med et aktivt landbruk i utmark framover.

Oppdal hadde i 2022; 40205 sau, 2000 storfe og ca 2500 tamrein på beite. Dette gjør Oppdal til en av landes største beitekommuner. Beitenæringen er svært viktig for Oppdal. Særlig hva gjelder vårt særegne kulturlandskap og naturmangfold. Landbruket som næring, er en viktig bærebjelke i vårt næringsliv.

Brukerundersøkelsen legges ved høringsuttalelsen.

Kommunestyrets behandling av sak 9/2023 i møte 02.02.2023:

Behandling

Alternativt forslag fra MDG v/ Arne Rønning:

Oppdal kommune mener det forvaltningsmessig er mest riktig at Oppdal, Trollheimen, Grøvdalen og nabotraktene i sør og øst, får en forvaltningssone som beiteprioritert område.

Oppdal kommune viser til NINA rapport 1538, om Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør- Norge, side 36, der alternativ A er den beste løsningen for sau i Oppdal kommune.

Votering:

Utvalg for bygg- og arealplansaker ble vedtatt med 21 mot 3 stemmer (mindretall: SV, MDG og V v/Ingrid Husdal Dørum).

Vedtatt

Oppdal kommune mener det forvaltningsmessig er mest riktig at Oppdal, Trollheimen, Grøvdalen og nabotraktene i sør og øst, får en forvaltningssone som beiteprioritert område.

Det må opprettes buffersoner rundt beiteprioriterte områder, for å unngå konflikter mellom rovdyr og husdyr/tamrein.

Oppdal kommune viser til NINA rapport 1538, om Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør- Norge, side 36, der alternativ A er den beste løsningen for sau og jerv, i Oppdal kommune.

Oppdal kommune har et rikt biologisk mangfold med mange rødlistearter, som følge av lange beitetradisjoner. Dette må forvaltes og bør vies like stor oppmerksomhet som rovdyra på rødlista. Det snakkes om tap av natur og tap av mangfold – Oppdal har mangfoldet, og vil ta vare på det med et aktivt landbruk i utmark framover.

Oppdal hadde i 2022; 40205 sau, 2000 storfe og ca 2500 tamrein på beite. Dette gjør Oppdal til en av landes største beitekommuner. Beitenæringen er svært viktig for Oppdal. Særlig hva gjelder vårt særegne kulturlandskap og naturmangfold. Landbruket som næring, er en viktig bærebjelke i vårt næringsliv.

Brukerundersøkelsen legges ved høringsuttalelsen.

Vedlegg

- 1 **Melding om oppstart revidering av forvaltningsplan for rovvilt i rovviltsregion 6 Midt-Norge.pdf**
- 2 **Brukerundersøkelse til saubrukere i Oppdal om tap til rovdyr og søknad om rovdyrerstatning- samla svar**

Sammendrag:

Saksopplysninger:

Forvaltningsplanen skal være i samsvar med nasjonalt vedtatt rovviltpolitikk. Rovviltnemndenes ansvar og arbeidsoppgaver er hjemlet i Forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005. I henhold til § 6 i forskriften skal rovviltnemnda utarbeide en forvaltningsplan som skal legge til rette for at bestandene av rovvilt ligger på det regionale bestandsmålet, samtidig som en sikrer forutsigbarhet for berørte parter, herunder landbruk, reindrift og utmarksbaserte næringer. Rovviltnemnda skal i forvaltningsplanen legge vekt på en langsiktig geografisk differensiering som innebærer et best mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt basert på en avveining av de kryssende hensyn som skal ivaretas. Rovviltforskriften med dens kommentarer finner dere her:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-03-18-242?q=rovviltforskriften>

Med bakgrunn i nemndenes nedfelte ansvar og arbeidsoppgaver har gjeldende forvaltningsplan en tredelt målsetting om at den skal bidra til:

- Sikring av rovviltartenes overlevelse gjennom oppfylging av Stortingets bestandsmål
- Sikre næringsdrift gjennom målrettede virkemidler, herunder redusere tap forvoldt av fredet rovdyr og sikre aktivt bruk av utmarksbeite for å ivareta den todelte målsettingen
- Senke konfliktnivået og øke forutsigbarheten

Viser til vedlegg *Melding om omstart- revidering av forvaltningsplan for rovvilt i rovviltsregion 6 Midt-Norge* fra Rovviltnemnda i region 6 Møre og Romsdal, Trøndelag, datert 04.11.2022.

Oppdal beite- og rovviltutvalg ble opprettet i 2003, og har som hovedmål å være et overbyggende og koordinerende utvalg for beitebruk og rovviltspørsmål i bygda. Utvalget består av representanter fra beitelaga, faglaga, grunneiere og kommunestyret. Representantene velges for fire år om gangen. SNO, Mattilsynet og Norske kadaverhunder har møte- og talerett i utvalget.

Oppdal beite- og rovviltutvalg behandlet denne saken 08.12.2022. Viser til vedlegg *Møtereferat i beite- og rovviltutvalget, 08.12.2022*.

Vurdering

Oppdal kommune har et svært aktivt beitebruk, og har gjennom mange år vært aktiv i rovviltforvaltningen. Det er derfor naturlig at kommunen kommer med en høringsuttalelse i saken.

Kongeørn:

Bestanden av kongeørn har økt siden forskriften ble satt ned i 2005. Bestandsmålet på 850-1200 hekkende individ, er nådd. Siste status var i rødlista 2021, som konkluderer med en livskraftig bestand, med et anslag på 1207-1537 hekkende par (Shimmings & Øien 2015).

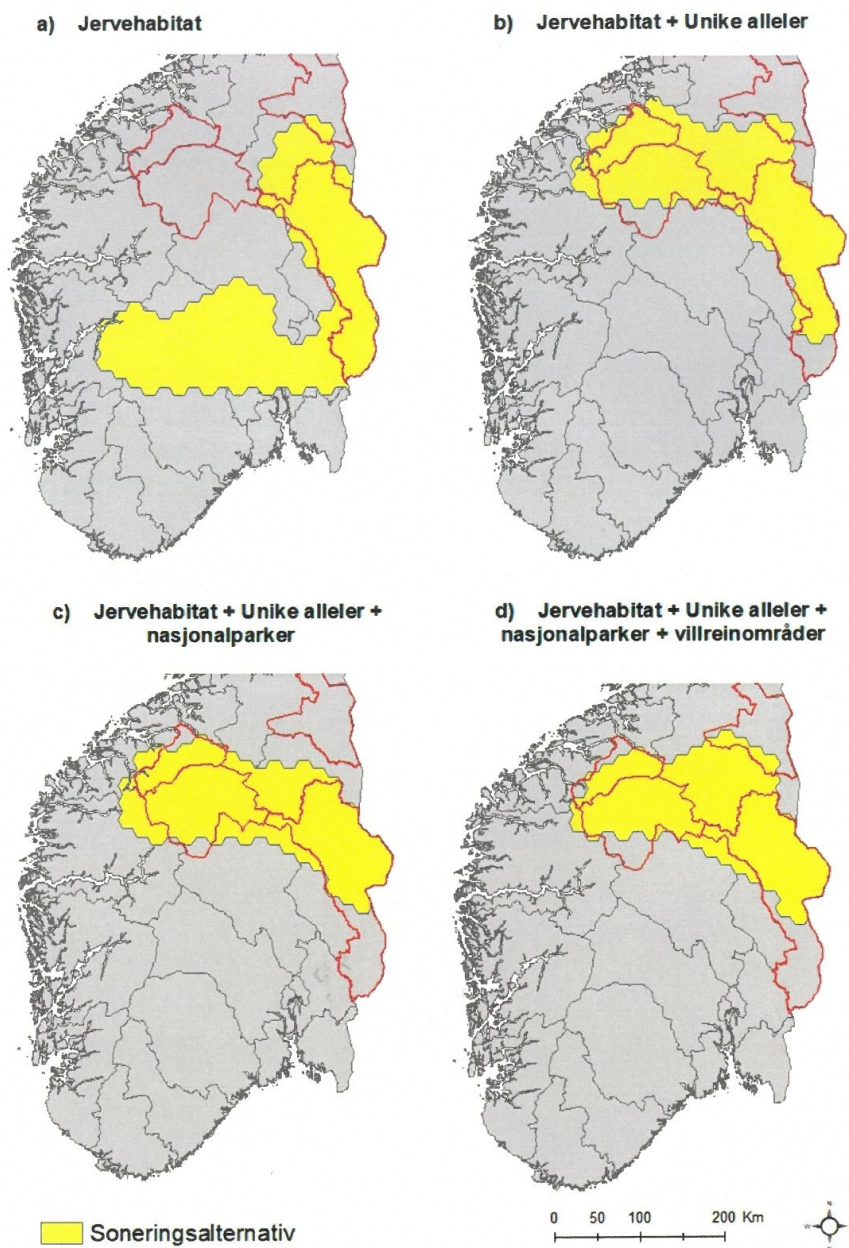
Erfaringene fra Oppdalsfjella er de samme; bestanden har økt og antall lam tapt på beite, er store. Tapene kan ofte være vanskelig å dokumentere, da det ofte kan være flere åtseldyr på kadaveret. Det er lettere å dokumentere tap til kongeørn på innmarksbeite, enn oppe i fjellet der viddene er

store. Havørn er også en faktor i fjellene her, og antall observasjoner har økt. Det er dokumentert lam tatt av havørn, ved Sjøsetra i løpet av beitesesongen 2022.

Det er behov for flere ressurser, for å framskaffe sikre data på bestand av kongeørn og havørn, og ikke minst dokumentere tapsgrunnlaget. Det er tidligere søkt om et større prosjekt på dette i fjellregionen, men dette ble avvist for noen år tilbake.

Jerv:

Figurene i NINA-rapport 1538 over mulige leveområder for jerv i framtid, omfatter de sørlige deler av Oppdal. Se figur under.

Figur 18. Scenarier med høyest andel a) jervehabitat, b) jervehabitat og unike alleler, c) jervehabitat, unike alleler og nasjonalparker, og d) jervehabitat, unike alleler, nasjonalparker og villreinområder innenfor kostnadsrammen. Kostnadsrammen er satt lik kostnadsberegning «Sau+Rein2» utregnet for dagens jervesoner. Rød linje representerer grensene for dagens jervesoner

Figurene viser de ulike scenarier ved ulike alternativer til jervehabitat. Kilde: NINA rapport 1538, om Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør-Norge. NINA rapport 1538, om Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør-Norge kan leses her <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2564869>

Det er ingen naturlige avgrensninger av jervhabitatet, noe som kan gi utfordringer. Oppdal med sitt store utmarksbruk, bør fortsatt være et beiteprioritert område.

For å unngå konflikter og skader på beitedyr, bør det legges en buffersone rundt beiteprioritert områder.

Gaupe, bjørn og ulv:

Det har ikke vært store skadeutfall som skyldes disse tre store rovdyrene. Gaupa utvider området sitt fra vest og litt i øst. Det er et ønske at Oppdal skal fortsette som et beiteprioritert område, og ikke som et forvaltningsområde for disse tre artene.

Lisensjakt og skadefelling

Det er utfordrende å få til en effektiv lisensjakt. Lisensfelling på jerv ble i 2022 utvidet, og gjelder nå fra 20.august til 15.februar. For de områdene der det er villreinjakt, med start 20. august, er dette en god løsning der reinsjegere kan melde seg som lisensjegere og kombinere dette. Når dette blir en permanent løsning, vet jegerne dette i god tid før jakta starter. I år kom vedtaket rett før jakta, og tiltaket ga ingen uttelling.

For de områder som ikke har villreinjakt, må skadefelling fortsatt være et virkemiddel selv om det er lisensjakt. Ordningen må gå parallelt både i forhold til skade på tamrein, storfe og småfe. Lisensjakt foregår oftest som åtejakt.

Dialogen med de interkommunale skadefellingslagene bør forsterkes for å øke kompetansen og bistå i opplæring, drift og gjennomføring.

Konfliktdempende og tapsreducerende tiltak

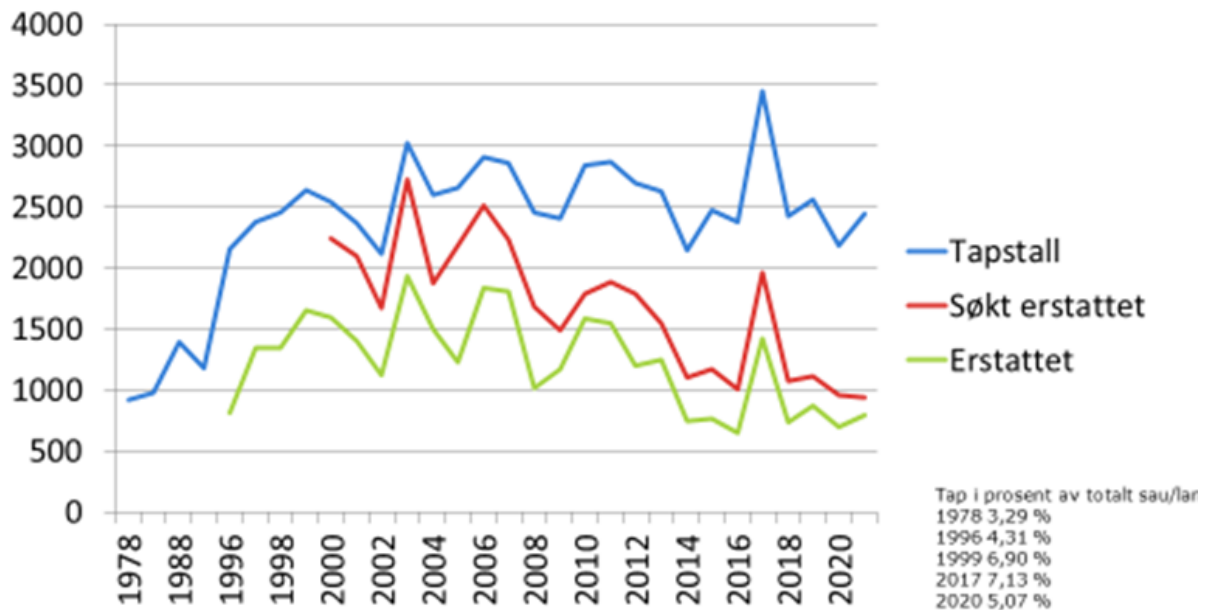
Oppdal er et beiteprioritert område, men har likevel store tap fordi bestand av jerv og kongeørn er stor og tilstede i alle beitelag. Gjennom 40 år med rovdyr har beitebrukerne i Oppdal prøvd flere tiltak, og har følgende kommentarer:

- Tidlig nedsanking:
 - o Har gitt negative effekter, og forflytter bare problemet over på andre som ikke har denne muligheten. Må tas ut som ordning.
 - o De fleste beitelag begynner sankinga først i september. Tidligere var hovedsankinga mot slutten av september- beitebruken av området er dermed allerede innskrenket.
- SNO/staten må ta ut dyr som ikke er felt i lisensjakt.
- Forsinket beiteslipp- vi har beiteområder i fjellet, hvor det ikke blir slept sau til, før midten av juni.
- Her er det meste prøvd ut, skille av sau og rovdyr er eneste som nytter.
- Norske kadaverhunder: Øke kompetansen og økt lønn for arbeidet. Det er viktig ha oppegående kadaverhunder, og det krever mye arbeid.
- Bevisbyrden- Er et dilemma for beitenæringa, og det er ønskelig at staten tar mer ansvar.
- Beitenæringa bruker mye tid og ressurser på tilsyn, og ønsker å bli trodd på dette.

Andre økonomiske virkemidler

Forvaltningsplanen sier ingenting om erstatningsordningen for tap av husdyr og tamrein drept av fredet rovvilt. Dette er den delen av rovviltforvaltningen som skaper mest frustrasjon og mistillit. Bevisbyrden er tillagt husdyreier og ikke rovvilteier, og det er noe uenighet rundt normaltappstall i beiteområdene og besetningene. Dette medfører at beitebrukere nå ikke ser nytten av å søke, og går med økonomisk tap i stedet. Viser til vedlegget *Brukerundersøkelse til sauebruk i Oppdal om tap til rovdyr og søknad om rovdyrerstatning*, som Oppdal kommune sendte ut våren 2022, der svarene understreker dette.

Tapstall og erstattet

Figuren viser tap av antall sau og lam på beite i Oppdal Kommune 1978- 2020, samt antall erstatninger.

Det er en urovekkende utvikling fra 2007, med et økende avvik mellom tapstall og søknader om erstatning.

Landskapsvernområder og biologisk mangfold

Store områder i vår kommune er i dag vernet som landskapsvernområder, og forvaltes under Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark eller står selvstendig som Trollheimen landskapsvernområde. Formålet med vernet av landskapsvernområdene er landskapet og sæterdalene. Beitebruken har formet et kulturlandskap og et kulturmiljø som er verdt å verne. Beitedyra sin rolle i dette landskapet er fremdeles like høyaktuelt, da fravær av beitedyr raskt forringer verneformålet.

Bruk av utmarksbeitet er også viktig for å opprettholde det biologisk mangfoldet. 29 % av plantene i rødlista for Norge er beiteavhengig. Vegetasjonskartene for Oppdal viser store arealer med naturbeitemark, hagemark, rikmyr, lågurtbjørkeskog og høgstaudeeng som alle er botanisk rike med høgt artsinnhold – takket vær god berggrunn med mye kalk, nyttige mineraler og en ubrutt beitetradisjon i mer enn 2000 år.

Konklusjon og anbefaling:

Oppdal kommune mener det forvaltningsmessig er mest riktig at Oppdal, Trollheimen, Grøvudalen og nabotraktene i sør og øst, blir beiteprioritert område.

Det må opprettes buffersoner rundt beiteprioritert område, for å unngå konflikter mellom rovdyr og husdyr/tamrein.

Oppdal kommune viser til NINA rapport 1538, om *Utvikling av planleggingsverktøy for en arealdifferensiert jervforvaltning i Sør- Norge*, side 36, der alternativ A er den beste løsningen for sau og jerv i Oppdal kommune.

Oppdal kommune har et rikt biologisk mangfold med mange rødlistearter, som følge av lange beitetradisjoner. Dette må forvaltes og bør vies like stor oppmerksomhet som rovdyra på rødlista.

Det snakkes om tap av natur og tap av mangfold- Oppdal har mangfoldet, og vil ta vare på det med et aktivt landbruk i utmark framover.